

I keď ide pri tomto druhu práce o takmer nepodstatnú vec, dobrý dojem z knihy trochu kazí pomerne veľké množstvo gramatických chýb v slovenských názvoch. Takmer pravidlom je nesprávne skloňovanie slovenských názvov (s. 177 uvádza „orlov“ a „junákov“, kde majú byť „orly“ a „junáci“, na s. 178 sú „osade“ a „tabori“, kde má ísť – zrejme – o „osady“ a „tábory“ a pod.), zlé dĺžne (napr. noviny Slováč sú uvádzané ako Slovak, „sme budúcnosť narodá“ na s. 181 a pod.) alebo preklepy (s. 178 Trenčianske Toplice, pričom na s. 182 už sú uvedené správne ako Teplice). Sú to však len drobné chyby, často ťažko postrehnuteľné a nenarúšajúce plynulosť textu. Súčasťou knihy je pomerne bohatá obrazová príloha, zoznam literatúry i register.

Miljan použil pri písaní svojej dizertačnej práce i recenzovanej knihy inovatívny prístup, dobre využil najnovšie metodologické postupy, poctivo pracoval s archívmi a preukázal i výbornú orientáciu v sekundárnej literatúre. Zároveň si vybral tému, ktorej spracovanie tak v chorvátskej, ako aj vo svetovej historiografii dlho absentovalo. V práci dával dôraz na transnacionálny charakter fašizmu a spozoroval zaujímavé paralely a inšpirácie medzi slovenským a chorvátskym režimom a zároveň medzi spôsobom organizácie fašistickej a neskoršej komunistckej mládeže. Nepochybujem, že v tejto oblasti výskumu pôjde o knihu, ktorá bude roky kľúčovou, ba možno až klasickou prácou. Rozhodne by si zaslúžila preklad do chorvátskeho, a azda i slovenského jazyka.

Jakub Drábik
Historický ústav SAV

SORBY, Karol R. *ARABSKÝ VÝCHOD PO DRUHEJ SVETOVEJ VOJNE 1945 – 1970. II. diel (1959 – 1970)*. Bratislava: Slovak Academic Press, s.r.o., 2018, 842 s. ISBN 9788089607655.

DOI: <https://doi.org/10.31577/histcaso.2020.68.1.9>

Karol R. Sorby, vedúci vedecký pracovník Ústavu orientistiky SAV, sa od polovice 80. rokov minulého storočia systematicky venuje výskumu politických dejín arabského východu v dvadsiatom storočí. Je potešiteľné, že v posledných rokoch pribúdajú na Slovensku i v Čechách vedecké práce zaoberajúce sa historickým vývojom v Ázii a Afrike. Sem patria aj práce týkajúce sa arabského sveta, resp. regiónu Blízkeho východu a severnej Afriky, t. j. oblasti, ktorá bola donedávna na okraji záujmu nielen medzi našimi odborníkmi, ale aj v našich vedeckých a vzdelávacích inštitúciách.

Ako vedec, ktorý začínal ako učiteľ, mal Karol R. Sorby vždy snahu sprostredkovať výsledky výskumu aj mladšej generácii, a tak za uplynulých dvadsať rokov mal možnosť odovzdať svoje znalosti dejín arabského východu a skúsenosti z pobytu v arabských krajinách študentom na vysokých školách v Banskej Bystrici, potom v Nitre a nakoniec v Bratislave. Tieto školy sa usilovali o rozšírenie študijných špecializácií aj na dejiny a spoločnosť v tejto oblasti. Napríklad Fakulta medzinárodných vzťahov Ekonomickej

univerzity v Bratislave od školského roku 2008/2009 ponúkala študentom inžinierskeho štúdia trojsemestrálny kurz nazvaný *Blízky východ v medzinárodnej politike v dvadsiatom storočí*.

Autor v recenzovanej práci zhrnul výsledky svojho výskumu daného obdobia dejín arabského východu, ktoré v priebehu uplynulých desaťročí publikoval v angličtine i v slovenčine vo viacerých renomovaných vedeckých časopisoch. Recenzovaná práca je pokračovaním jeho monografie *Arabský východ, 1945 – 1958*, ktorú napísal v roku 2005. Knižka sa stretla s kladným ohlasom a pomerne rýchlo bola vypredaná. Autor sa ju v dohľadnom čase chystá pripraviť na vydanie ako prvý diel dvojdielnej práce v prepracovanom a rozšírenom formáte.

Karol R. Sorby mal pre úspešné publikačné výsledky všetky predpoklady, lebo okrem vynikajúcej znalosti arabského jazyka a ďalších jazykov prežil mnoho rokov v arabských krajinách. Najprv počas niekoľkých študijných pobytov v Egypte a potom počas päťročného pobytu v Iraku, kde pôsobil ako vedúci zastupiteľského úradu Slovenskej republiky. Tieto pobyty využil na budovanie heuristickej základne pre svoju rozsiahlu vedeckú činnosť a etabloval sa nielen ako špičkový odborník na súčasné dejiny Blízkeho východu, ale pri svojom špecializovanom zameraní sa profiloval aj ako historik medzinárodných vzťahov.

Do tohto rámca patrí aj recenzovaná rozsiahla syntéza *Arabský východ po druhej svetovej vojne. II. diel (1959 – 1970)*, ktorá časovo nadväzuje na predošlé autorove práce. Uzatvára Sorbyho prípravu v podobe vedeckých štúdií a dáva možnosť, aby sa s výsledkami jeho výskumnej činnosti zoznámili odborníci aj širšia verejnosť nielen na Slovensku, ale aj v krajinách, kde je slovenčina zrozumiteľná, najmä v Českej republike. Autor v práci využíva bohatú heuristicкую základňu: zoznam použitých prameňov a literatúry svedčí o mimoriadne širokom zábere autora a je pre prípadného záujemcu spoľahlivým vodidlom pre ďalší výskum. Obzvlášť treba oceniť prácu nielen s arabskými prameňmi, ale aj s bohatou literatúrou v arabčine. V predhovore a úvode sa autor venuje cieľom a štruktúre svojej práce, približuje hlavné tendencie politického vývoja Blízkeho východu v sledovanom období, ako aj medzinárodné súvislosti tohto vývoja. Výskum vývoja arabských krajín Blízkeho východu v období medzi vznikom Zjednotenej arabskej republiky (ZAR) vo februári 1958 a úmrtím egyptského prezidenta Džamála Abdannásira v septembri 1970 je stále aktuálny.

Štruktúra práce sa vyznačuje jasnou koncepciou, ktorá sa odráža v jej členení na šesť veľkých kapitol a podkapitoly, ako aj v ich celkovej vyváženosti. Ich nosnou líniou je vnútropolitický vývoj jednotlivých krajín regiónu s osobitným zreteľom na medzinárodno-politické aspekty tohto vývoja. Autor sa neodchyľuje od hlavnej línie výkladu a pre lepšiu prehľadnosť uplatňuje dôsledný chronologický postup.

Prvá kapitola je zameraná na obdobie rokov 1959 – 1960, keď regiónu dominoval vznik Zjednotenej arabskej republiky spojením Egypta a Sýrie. Táto skutočnosť výrazne ovplyvnila politický vývoj najmä v Iraku, kde v júli 1958 došlo k revolučnému vojenskému prevratu. Následný vývoj viedol k zrážke medzi prívržencami nezávislosti a zástancami pripojenia Iraku k Zjednotenej arabskej republike, ktorý vyvrcholil povstaním v Mosule. Libanon, kde prebehla krátka občianska vojna, hľadal novú politickú

a hlavne hospodársku stabilitu. Aj jordánska monarchia sa ocitla v tieni politiky prezidenta ZAR Džamála Abdannásira.

Druhá kapitola zahŕňajúca obdobie rokov 1961 – 1962 analyzuje dôsledky rozpadu ZAR na vnútropolitický vývoj nielen v Egypte, ale v celom regióne, vrátane Arabského polostrova, kde v Jemene došlo k revolučnému vojenskému prevratu a začal sa národnooslobodzovací boj za nezávislosť južného Jemenu.

Aj obdobie rokov 1963 – 1964 analyzované v tretej kapitole, t. j. obdobie formovania nových celoarabských prístupov pod vedením egyptského prezidenta, bolo charakterizované nestabilitou v jednotlivých štátoch, ktorá sa prejavovala sériou úspešných aj neúspešných vojenských prevratov. Egypt v rámci vnútorného vývoja nastúpil cestu socialistickej orientácie, v zahraničnej politike využíval na zjednotenie arabskej politiky nový nástroj vo forme konferencií arabských štátov na najvyššej úrovni. Tu sa už výrazne ukazovalo oživenie palestínskej otázky ako ústredného bodu celoarabskej politiky.

Rokom 1965 – 1966 je venovaná štvrtá kapitola, ktorá sleduje zostovanie rozporov medzi Arabmi v situácii, keď sa blížil osudový vojenský konflikt s Izraelom. Búrliivy vnútropolitický vývoj v Sýrii a Iraku, ako aj občianska vojna v Jemene však výrazne oslabovali celoarabský prístup k riešeniu páľčivých problémov.

Samotná šesťdňová vojna v júni 1967 a jej následky sú témou piatej kapitoly. Táto časť syntézy sa zdá pomerne krátka, treba však pripomenúť, že autor túto tému podrobne spracoval v monografii *Jún 1967*. Dôsledky zdrvujúcej porážky arabských armád trvajú dodnes.

Posledná kapitola zahŕňa obdobie rokov 1968 – 1970, keď sa hľadalo riešenie dôsledkov tejto katastrofálnej porážky. Značná časť šiestej kapitoly je venovaná diplomatickému zápasu na pôde OSN, ktorý vyústil do prijatia kompromisnej rezolúcie Rady bezpečnosti 242/1967. K dôsledkom šesťdňovej vojny patril baasistický prevrat v Iraku v júli 1968, jordánska občianska vojna známa ako „čierny september“ 1970, ako aj nastolenie vlády Háfiza al-Asada v Sýrii v novembri 1970. Tragickou symbolickou bodkou za týmto obdobím bol náhly skon egyptského prezidenta Džamála Abdannásira 28. septembra 1970.

Monografie Karola R. Sorbyho sú metodicky prínosné a majú vysokú vedeckú a odbornú úroveň. Navyše, poskytujú mnoho potrebných a užitočných informácií historikom, politológom, diplomatom a pracovníkom z obchodnej a hospodárskej sféry. Jeho práce sú nielen veľkým zdrojom faktografických informácií, ale aj cenným zdrojom odbornej literatúry, biografii a máp. Práca *Arabský východ po druhej svetovej vojne. II. diel (1959 – 1970)* predstavuje kvalitatívne a originálne obohatenie našej historickej literatúry a okrem odborníkov v daných oblastiach určite zaujme aj širšie čitateľské kruhy. Recenzovaná monografia je cennou historickou syntézou, ktorá prehľbuje naše poznanie dejín arabských krajín a nepochybne podnieti ďalší vedecký výskum dejín Blízkeho východu v 20. storočí.

Pavol Petruf